

Religiösa utmaningar i ämnet Idrott och hälsa

- En kvalitativ studie om hanteringen av en religiös mångfald i Idrott och hälsa utifrån ett interkulturellt perspektiv.

Taner Tanriverdi

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete på grundnivå: 32:2020
Lärarprogrammet (GIH): 2018-2020
Handledare: Jesper Karlsson
Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka idrottslärare på gymnasienivå, som arbetar på olika skolor lokaliserade i områden med varierande grad av kulturell mångfald, gällande deras erfarenheter kring religiösa utmaningar inom ämnet idrott- och hälsa. Studiens frågeställningar är:

- Vilka religiösa utmaningar upplever lärarna existerar, i relation till ämnet idrott och hälsa?
- Hur hanteras dessa religiösa utmaningar?
- Vilka kompetenser anser lärarna vara viktigt vid hanterandet av utmaningar som kan uppstå, och hur kan man se på det utifrån det interkulturella perspektivet?

Metod

En kvalitativ metod användes i studien, 4 idrottslärare från 3 olika kommuner intervjuades digitalt. De digitala intervjuerna spelades in och transkriberades, sedan gjordes en innehållsanalys för att få fram resultat. Det interkulturella perspektivet användes som ett teoretiskt perspektiv för att tolka resultaten.

Resultat

Resultatet av studien var att de elever som upplever och påverkas av religiösa utmaningar var främst muslimer, mer specifikt muslimska flickor. De undervisningssituationer som anses vara utmanande eller ett hinder för religiösa elever är simning och dans, samt när muslimska elever fastar under den islamiska månaden Ramadan. Lärarna hanterade utmaningarna på liknande sätt, resurser och förutsättningar spelade en roll i alternativen som kunde erbjudas till eleverna som lösningar. Graden av interkulturell pedagogisk kompetens varierade mellan lärarna men det som framkom var att kommunikation, förståelse och kunskap var nyckeln till hanterandet av utmaningarna, dock framkom några spår av etnocentriska tankesätt bland lärarna.

Slutsats

Svenska skolor och lärare är medvetna om religiösa elevers behov och är till viss mån villiga att anpassa undervisningen för att skapa förutsättningar för elever, dock finns det begränsningar som påverkas av lärarens förmåga att uppskatta elevers behov, interkulturell pedagogisk kompetens och även resurser som skolan har eller är villiga att använda. Religiösa elevers upplevelser och utmaningar i den svenska skolan behöver studeras vidare och fler studier behöver göras, för att inkludera fler elever som kan bli andrafierade.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
1. INLEDNING.....	4
2. BAKGRUND	5
2.1 MÅNGKULTUR OCH SEGREGATION.....	5
2.2 ANDRAFIERING & RELIGION I ETT VÄSTERLÄNSK SEKULÄRT SAMHÄLLE	6
2.3 LÄROPLANEN – PARADOXEN AV TOLERANS MOT DE ANDRA.....	7
2.4 TIDIGARE FORSKNING	8
2.4.1 INTERNATIONELLA STUDIER:.....	8
2.4.2 NORDISKA STUDIER	9
2.7 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	11
2.8 DET INTERKULTURELLA PERSPEKTIVET	11
2.9 MONOKULTURELL, MULTIKULTURELL OCH INTERKULTURELL ORGANISATIONSKULTUR	12
2.10 PERSPEKTIV PÅ INTERKULTURELL PEDAGOGISK KOMPETENS	13
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	15
4. METOD.....	16
4.1 URVAL	16
4.2 GENOMFÖRANDE	17
4.3 DATABEARBETNING:.....	17
4.4 VALIDITET OCH RELIABILITET	18
4.5 ETISKA ÖVERVÅGANDEN:	20
5. RESULTAT	21
5.1 RELIGIÖSA UTMANINGAR OCH HANTERING:.....	21
5.2 SIMNING.....	22
5.3 DANS	24
5.4 FASTA (RAMADAN).....	26
5.5 LÄRARNAS INTERKULTURELLA PEDAGOGISKA KOMPETENS:	27
5.6 KOMMUNIKATION, FÖRSTÅELSE OCH KUNSKAP	27
5.7 ANDRAFIERING OCH ETNOCENTRISM VID DISKUSSIONEN KRING ANPASSNINGENS GRÄNSER:.....	29
6. DISKUSSION	31
6.1 METOD DISKUSSION:	33
6.2 VIDARE FORSKNING:	33
7. REFERENSER:.....	34
8. BILAGOR.....	37
BILAGA 1 – MISSIVBREV	37
BILAGA 2 - INTERVJUGUIDE.....	38
BILAGA 3 - LITTERATURSÖKNING:	39

1. Inledning

Från arbetsinvandringen under 60-talet till invandringen på grund av krig fram till idag har Sverige fått nya invånare från olika delar av världen och med olika kulturer. Idag är cirka 25 procent av Sveriges befolkning personer med utländsk bakgrund enligt SCB (2020), detta betyder att Sverige under en lång tid blivit ett mer multikulturellt land som skolan sedan borde spegla. Ett multikulturellt samhälle betyder dessvärre inte att grupper inte segregeras och har liten interaktion med andra grupper i samhället. Skolans roll blir därför viktig eftersom skolan är bland de enstaka mötesplatser där olika grupper i samhället möts. Däremot har skolan enligt Lorentz (2018) från 1970-talet delat upp elever i svenskar och invandrare. Han menar att de så kallade invandrareleverna oftast ansågs vara orsaken till problemet på grund av att de var ”annorlunda”, det vill säga att man fokuserade på invandrareleverna vid arbetet om tolerans och diskriminering och trots de goda intentionerna att hjälpa invandrareleverna på grund av så kallade olikheter kan det leda till ökad diskriminering.

Det multikulturella samhället betyder också att elever har olika religioner, vilket sätter krav på att skolan behöver anpassa sig för att bemöta elevers olika religiösa behov. Denna anpassning har varit särskilt utmanande inom ämnet idrott och hälsa. Robinsons (2018) meta-analys om religion i förhållande till idrott och hälsa, beskriver bland annat att religiösa elever finner det svårt att uttrycka sina religiösa utmaningar under idrott och hälsa samt att idrottslärare oftast inte överväger religion i sitt tänkande, i jämförelse med andra aspekter, till exempel kön, etnicitet mm. Robinson menar att idrottslärare bör anpassa utbildningen för alla elever det vill säga inklusive religiösa elever, speciellt vid anpassningar som är lätta att implementera.

Kunskap om hur idrottslärare ska hantera religiösa och kulturella utmaningarna är ett ämne som det inte finns tydliga riktlinjer för, vilket oftast betyder att lärarna på egen hand ansvarar för hanterandet. Hanterandet av elever vars kultur och religion som krockar med delar av idrott och hälsa blir då beroende av hur pass kulturellt insatt läraren är. Vid låg kunskap kan konsekvenserna leda till exkludering eller diskriminering, och vid hög kunskap kan det leda till inkludering och fler förutsättningar för elever.

Syftet med studien är att undersöka vilka religiösa utmaningar som finns i svenska skolor inom ämnet idrott och hälsa, samt hur idrottslärare hanterar dessa utmaningar och på så sätt skapar förutsättningar för religiösa elever. Det som även kommer att diskuteras är lärarnas kompetens i förhållande till det interkulturella perspektivet.

2. Bakgrund

Sedan 1960-talet har Sverige haft en ökad invandring vilket lett till att vi lever i ett mångkulturellt samhälle. Detta innebär att det finns personer med flera olika etniska och kulturella bakgrunder. En sak som ökat till följd av mångkultur är den religiösa mångfalden, vilket lett till behovet av anpassning i till exempel institutioner. Skolans anpassning för elever med olika bakgrunder, och i detta fall mer specifikt religion är en viktig fråga att undersöka, dock krävs det tidigare kunskap om bakgrunden till frågeställningarna för att förstå helheten. Det som kommer att diskuteras i denna del är mångkultur, segregationens påverkan, andrafiering i ett västerländskt samhälle på grund av religion samt läroplanens paradox vid arbetet av tolerans.

2.1 Mångkultur och segregation

Olika länder och mer specifikt inom EU, har minoriteter med olika kulturer, religioner och språk. Som tidigare nämnt så består cirka 25 procent av Sveriges befolkning av personer med utländsk bakgrund (SCB, 2020) vilket betyder att Sverige är ett mångkulturellt samhälle. Mångkultur betyder inte bara att det finns personer med endast en kulturell skillnad i ett samhälle, det betyder också att personer kan ha flera olika kulturer som de identifierar sig med till exempel land, område, kultur, religion och så vidare. Lorentz (2018) menar att hybrida kulturer också är en del av det mångkulturella samhället som vi bor i eftersom det oftast inte förekommer oblandade kulturer och att nya kulturer bildas.

Det mångkulturella samhället har också lett till att vi lever i ett parallellsamhälle, där segregationen leder till brister på resurser och nätverk samt möjligheter. Börjesson (2018) nämner hur den inhemska befolkningen väljer att inte bo i invandrartäta områden genom att flytta ifrån eller hålla sig borta från dem, samt att detta leder till att personer med bättre ekonomi flyttar ifrån områden, vilket sedan leder till en ökad segregation med socioekonomiska konsekvenser. Börjesson (2018) menar att personer som har en sämre ekonomi på grund av till exempel utbildning, arbete samt begränsat nätverk är i högre grad invandrare som blir kvar och blir mer utsatta. Han menar då att den etniska segregationen leder till den socioekonomiska segregationen.

Segregationen leder till att personer som lever i olika områden skapar olika kulturer. Detta kan bero på att vissa områden har en hög kulturell mångfald medan andra har en låg kulturell mångfald. Börjesson (2018) har kartlagt de olika segregerade områden som finns i Sverige.

Enligt rapporten gällande Stockholms läns kommuner samt områden med högst kulturell mångfald är några exempel:

- *Kommuner:* Botkyrka Kommun, Södertälje Kommun, Huddinge Kommun.
- *Områden inom Stockholm stad:* Skärholmen, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta.

Några exempel på kommuner och områden i Stockholms län med lägst kulturell mångfald är:

- *Kommuner:* Vaxholm Kommun, Ekerö Kommun, Lidingö Kommun
- *Område inom Stockholm stad:* Södermalm, Bromma och Älvsjö

De olika områdenas kulturella mångfald blir aktuellt vid diskussionen av religiösa utmaningar i skolan eftersom graden av mångfald då sannolikt påverkar behovet av anpassning som finns i olika skolor. Elevers bakgrund som till exempel socioekonomisk, kulturell eller religiös påverkar vilka utmaningar som skola och lärare bemöter under undervisningen, vilket kan kräva att skolor arbetar på olika sätt.

2.2 Andrafrisering & religion i ett västerländskt sekulärt samhälle

Religionens plats i det svenska samhället är något som ofta diskuteras. Sverige har från 1600-talet till 2000-talet gått från ett strikt luthersk kristet land till ett land av religionsfrihet och mångfald av religion, där Svenska kyrkan separerats från staten (Willander, 2019).

Willander menar att det saknas samlat stöd i forskningslitteraturen om Sveriges icke-religiositet, men nämner en studie från World Value Survey där det framkommer att "...en majoritet i Sverige anser att religion inte är viktig del av deras liv samt att politiska ledare inte bör vara religiösa." (2019 s.15). Praktiserandet av religion är något som Willander menar oroar den svenska befolkningen då ökad mångfald av religion kan ändra på vad som anses vara det vanliga sättet att praktisera religion det vill säga tron på "något" och medlemskap i Svenska kyrkan utan aktivt deltagande i till exempel gudstjänster. Oron över den religiösa mångfaldens konsekvenser är något som påverkar synen på religionsfriheten, då Willander konstaterar att "...att lite mer än hälften (57 procent) av befolkningen är positiva till invandras religionsutövning medan knappt hälften är negativa." (2019, s.13) samt att den negativa inställningen mot religiös mångfald baseras på negativa inställningen på invandring.

Invandringen till Sverige har lett till en ökade mångfald av religioner, och trots att en stor del av befolkningen inte anser sig vara religiösa har inställningen till kristendom och buddism

varit mer positiv än till islam (Willander, 2019). Detta blir problematiskt eftersom Islam har blivit Sveriges näst största religion då man enligt Pew Research Center (2017) har kommit fram till att cirka 810 000 identifierar sig själva som muslimer. Som tidigare nämnt är negativa inställningar av religiös mångfald ofta baserat på negativa inställningar av invandring det vill säga att åsikterna om andra religioner baseras på ett ”vi och dom-tänkande”, där rasism och islamofobi tar plats. Elmeroth (2008) menar att medias rapportering av islam generaliserar muslimer som leder till att fundamentalister då ses som representanter för resten av muslimer i världen. Bilden av islam för många som inte integrerar med muslimer blir då snedvriden, överdriven och till slut tyvärr negativ. Vidare menar Elmeroth att ”Den ”muslimska kulturen” framstår som ett hot mot svensk livsstil och västerländska ideal eller som ett hot mot en föreställd homogen, svensk kultur” (2008, s.53). Hon menar att de ”andras” religion inte endast är Islam, alltså att olika religiösa minoriteter som inte passar in i den föreställda homogena kulturen också blir utsatt för rasistiska och xenofobiska föreställningar. Ignoransen eller bristen på kunskap kring olika religioner leder då till fortsatt andrafiering, vilket leder till diskriminering.

2.3 Läroplanen – paradoxen av tolerans mot de andra.

En stor del av den svenska skolans arbete är att erbjuda en utbildning som är lika för alla, det vill säga en likvärdig utbildning som anpassas efter ”varje elevs förutsättningar och behov” (Skolverket, 2011, s.2). I läroplanen för gymnasieskolan står det att ”Skolan ska främja förståelse för andra människor...” och ” Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning ...” (Skolverket, 2011, s.1). Förståelse, tolerans och anpassning för elever som inte tillhör normen i samhället kan bli problematiskt i och med att skolan är en institution som reproducerar normer och värden i samhället. Detta leder till att elever som inte passar in i normen, blir kallade ”de Andra”. Wiltgren menar att utifrån ett postkolonialt perspektiv så kan man se hur ”bilden av den Andra oftast används som en spegelbild” (2016, ss.23-24). Vidare menar hon att det krävs något eller några som behöver uppfattas som annorlunda för att skapa en motpol för vad som anses vara normalt. Reproduktionen av normer och värden i skolan leder då till mer exkludering. Sawyer & Kamali menar att utbildningssystem har använts för att skapa ”homogena och förutsägbara medborgare”, vilket är en av anledningarna till varför elever med invandrarbakgrund samt etniska minoriteter diskrimineras och missgynnas (2006, ss.12-13).

Bemötandet av olikheter i skolan diskuteras av Elmeroth som nämner i sin diskussion om invandrarelevens skolgång att ”olikheter i elevers erfarenheter och förutsättningar möts inte med olikheter i undervisningen” (2008, s.79). Hon nämner att hon frågar lärare om elevers bakgrund som vilket land elever är från, vilket lärare ofta inte kan svara på. Detta passar in i det Sawyer & Kamali nämner kring andrafiering i skolan som framkommer i historiebrevbeskrivningar, då man kategoriserar världshistorien som ”Vi och de andra”, att man diskuterar de Andras historia kollektivt utifrån det egna perspektivet, som att de Andras historia inte har något värde (2006, ss.13-14). Sawyer & Kamali menar att dilemmat vid hävdandet av ”demokrati, likvärdighet och meritokrati” är att det står i konflikt med det ”vi och de Andra” synsättet som existerar i skolan idag, de nämner att elever med invandrarbakgrund och minoriteter ”får dagligen uppleva att de tillhör en onormal icke-”vit”, icke-kristen och icke-europeisk grupp som i många fall står i motsatsförhållande till ett ”vitt” och kristet europeiskt ”vi” (2006, s.16). Paradoxen av tolerans i svenska utbildningssystemet blir att vid fostrandet av demokratiska, homogena, toleranta och svenska medborgare så tolereras inte elever som anses vara annorlunda eller som man kallar dem ”de Andra”.

2.4 Tidigare forskning

2.4.1 Internationella studier:

De religiösa utmaningar som finns och uppstår i idrott och hälsa har studerats i tidigare internationell forskning. Studierna kring religion och idrottsundervisningen i skolan har gjorts i flera olika delar av västvärlden, till exempel Kanada, Storbritannien och Australien.

Ett exempel på tidigare forskning är Robinsons (2018) meta-analys/studie som analyserar och diskuterar de olika studier som gjorts runt omkring världen kring ämnet idrott och religion. I studien sammanfattar och kategoriserar Robinson de olika studierna och diskuterar de gemensamma upptäckterna. Det som framkommer är att fokus i majoriteten av dessa studier är muslimska elevers förhållande till idrott, mer specifikt flickor eftersom det verkar vara den gruppen som påverkas mest och kräver större anpassning, dock var detta inte alltid kopplat till specifik religiositet eller praktiserande utan även personer med islamisk kultur finner att de påverkas. Kristna och andra religiösa elever blev inte påverkade av religion i samma utsträckning som muslimska elever. Det som generellt fick elever att känna sig utanför var att lärarna inte fokuserade på elevers religiösa bakgrund, i förhållande till andra faktorer av

elevers bakgrund som till exempel kön eller etnicitet. Elever kände att de inte heller kunde prata om sina utmaningar med läraren.

Elliot och Hoyle (2014) undersökte hinder/barriärer som muslimska och kristna flickor i gymnasieskolan i Storbritannien upplever i relation till idrott och hälsa undervisningen. I studien användes frågeformulär som delades ut till klasser i olika årskurser (ålder 11, 13, 15), 377 flickor av dessa klasser identifierade sig själva som muslim eller kristen. Syftet var att se hur ålder i förhållande till religion påverkade hur flickorna kände inför idrottsundervisningen. Resultatet av frågeformulären var att man främst kunde se att ”PE uniform”, det vill säga idrottskläder upplevdes vara ett hinder i större utsträckning än andra slags hinder. Klädseln påverkade muslimska flickor främst i jämförelse med kristna flickor. Flickornas upplevelse av hinder i idrott och hälsa ökade med åldern, och betydligt mer för muslimska flickor än kristna flickor som i stort sett inte blev påverkade av sin religion.

McInerney, Davidson, Suliman & Tremaynes (2000) studie fokuserar på muslimska och katolska elevers attityder till idrott och hälsa i den australienska skolan. Metoden som användes var ett frågeformulär som elever från skolor svarade på. Skolorna som valdes var en skola med enbart pojkar, två skolor med enbart flickor samt en skola med samundervisning. Frågeformulären analyserades och det som framkom i resultatet var att fler muslimska än katolska elever upplevde att det fanns hinder och utmaningar med idrott och hälsa i förhållande till deras kultur och religion. Exempel på problemområden som muslimska elever upplevde i idrottsundervisningen var klädsel, kulturella värderingar eller samundervisning. Slutsatsen var att de olika religiösa hinder som främst muslimska elever upplevde i förhållande till idrott och hälsa kunde minska framgången av undervisningen eftersom man inte värderade eller tyckte om idrott och hälsa.

2.4.2 Nordiska studier

Studier kring religion och idrott och hälsa har även gjorts i Norden, till exempel i länder som Norge och Danmark. I Sverige har inte några omfattande studier gjorts kring religiösa utmaningar i idrott och hälsa. De nordiska studierna är relevanta eftersom länderna på många sätt liknar Sverige.

Walseths (2015) studie undersöker muslimska flickors erfarenheter av idrott och hälsa i Norge. 21 stycken muslimska flickor med olika sportsliga bakgrunder, mellan ålder 16-25 och som varierar i religiositet, intervjuades kring deras erfarenheter av idrott och hälsa undervisningen. Det som framkommer utav intervjuerna är att majoriteten av flickorna tycker om undervisningen, med undantaget av simning och omklädningsrum (dusch) som kunde vara utmanande på grund av klädsel eller nakenhet i närvaron av andra. Vissa av flickorna uttryckte behovet av könssegregerade lektioner på grund av att de inte kunde delta och vara bekväma med pojkar i närheten och resterande flickor ansåg personligen att det inte var nödvändigt. Slutsatsen är att skolor behöver anpassa idrott och hälsa undervisningen mer för muslimska flickor.

Benn och Pfisters (2013) studie fokuserar också på muslimska flickors upplevelser och erfarenheter av idrott och hälsa undervisningen. Forskarna använde två fallstudier en från England och en från Danmark. Metoden som användes var bland annat gruppintervju samt i ena fallstudien en videoinspelning av lektioner. Resultatet visar att de muslimska flickornas erfarenheter och deltagande baseras på deras sätt att uttrycka och leva med sin religion, men också på de möjligheter som skolan kan bidra med i form av resurser som till exempel anpassning. Det som också påverkade möjligheterna för flickorna var om undervisningen var könssegregerad, utomhus/inomhus lokaler, lärarnas attityder och resurser samt föräldrars och kamraters åsikter. Slutsatsen är att det krävs mer forskning kring de religiösa utmaningarna för att inkludera muslimska flickor i idrottsundervisningen, och att samhället bör arbeta med och diskutera hur dessa utmaningar ska hanteras.

Tidigare forskning har gjort flera gemensamma upptäckter när det gäller religion i idrottsundervisningen. Majoriteten av studierna fokuserar på muslimska kvinnliga elevers erfarenheter eller finner att flickor blir mer påverkade av religion. I resultatet av studierna framkommer bland annat att simundervisning, danslektioner och generell samundervisning begränsar deltagandet för muslimska elever eftersom interaktionen mellan könen begränsas på grund av religiösa och kulturella skäl som till exempel klädkod. Elevers ålder, kön, religiositet och kulturella bakgrund samt föräldrars åsikter påverkade också erfarenheterna av undervisningen. Slutsatsen av många studier är att mer forskning behövs inom området, samt att skolor behöver anpassa undervisningen för att inkludera religiösa elever.

2.7 Teoretisk utgångspunkt

Den teoretiska utgångspunkten kommer att vara till hjälp för att kunna tolka data som samlats in. Det interkulturella perspektivet bidrar med en mer nyanserad förståelse och bedömning av kulturella möten som sker i vårt samhälle, till exempel mellan människor eller i organisationer. Det teoretiska perspektivet kommer att förklara hur kulturella utbyten kan ske på ett optimalt sätt utifrån ett individ och organisationsperspektiv.

2.8 Det interkulturella perspektivet

Det interkulturella perspektivet är baserat på interkulturalitet som är en process, det vill säga en interaktion eller utbyte mellan olika kulturer (Lorentz, 2018). Lahdenperä (2008) menar att skillnaden mellan interkulturalitet och mångkulturellt är att mångkulturalitet beskriver ett tillstånd då flera kulturer befinner sig i samma miljö, men det betyder inte att kulturerna nödvändigtvis integrerar. Teoretisk kommer det interkulturella perspektivet att bidra med ett sätt att forma metoden och tolka intervjuer från olika interkulturella aspekter. Perspektivet kommer att hjälpa till att se kulturer från ett etnorelativt synsätt och inte ett etnocentriskt synsätt, det vill säga att man inte bedömer kulturer utifrån den egna kulturen.

Lahdenperä skriver att ”Interkulturalitet sätter kvalitativa och värdemässiga aspekter på kulturmöten. Ömsesidig respekt, tolerans, jämlikhet, demokrati och social rättvisa är bland de etiska värden som ofta förekommer som mål för interkulturalitet.” (2008, s.29-30). Dessa etiska värden menar Lahdenperä är en del av den normativa aspekten som avgör om en person kan leva i en mångfald utifrån demokratiska värden, och för att kunna göra det krävs kunskap och insikt om hur sociala relationer påverkas av exempelvis rasism, fördomar och sociala ojämlikheter. Den normativa aspekten är en av de tre aspekter Lahdenperä (2008) delar interkulturalitet i, de andra aspekterna är den kritiska och nydanande aspekten. Den kritiska aspekten betyder att man är kritiskt medveten om den egna kulturen till exempel värderingar och historia. Kritiskt jämförande och problematiserade av kulturella och sociala konstruktioner, speciellt för personer med makt och privilegier, menar Lahdenperä (2008) kan leda till en möjlighet av ökad social rättvisa och skapandet av något nytt. Den nydanande aspekten handlar om självaste skapandet av något nytt, det vill säga integreringen och växlingen mellan kulturer som leder till förnyandet av den ständigt förändrande identiteten. De tre aspekterna är viktiga för att förstå målet med interkulturalitet och vad det innebär.

2.9 Monokulturell, multikulturell och interkulturell organisationskultur

Inom organisationer och verksamheter finns det olika slags kulturer som existerar.

Lahdenperä (2008) menar att det finns monokulturella, multikulturella och interkulturella organisationskulturer. De olika organisationskulturerna kommer att användas vid diskussionen av hur olika skolor arbetar med kulturell mångfald.

Den monokulturella kan beskrivas som homogen kultur det vill säga en dominans av personer som har gemensamma egenskaper eller värderingar. Exempel på detta kan vara organisationer som har en majoritet av ett kön, ålder, etnicitet eller social bakgrund (Lahdenperä, 2008, s.26). Lahdenperä menar att i monokulturella verksamheter ” saknas människor som representerar olikheter eller skiljer sig från majoriteten i organisationen i allmänhet och i ledningsgruppen i synnerhet.” (2008, s.26). Inom de monokulturella organisationerna är det viktigt med strukturer, normer och värderingar. Lahdenperä (2008) menar att detta är något som leder till att utvecklingen försvåras. Det sätts krav på personer som går med i organisationen att ändras och passa in, annars kan det ge konsekvenser av olika slag exempelvis sociala.

Den multikulturella organisationen kan beskrivas som motsatsen till den monokulturella organisationen, enligt Lahdenperä (2008). Hon menar att istället för en homogen kultur så finns en heterogen kultur det vill säga att organisationens personal är olika och det finns en syn på mångfald som är positiv. Denna organisationskultur välkomnar nya personer och dessa får vara med i påverkandet av organisationens kulturer men utan att påverka de centrala värdena som organisationen har. Lahdenperä (2008) menar att den multikulturella organisationen är något som många företag strävar efter idag eftersom vi lever i en mer globaliserad värld, vilket sätter krav på att kommunicera med andra kulturer. Företag värdesätter och använder de olika fördelar som finns med att ha en kulturell mångfald inom organisationen. Ett exempel kan vara nya kreativa sätt att tänka på (2008, s.28).

Den interkulturella organisationen är väldigt lik den multikulturella organisationen, skillnaden mellan dessa är att i det interkulturella sker en växling mellan kulturer, alltså att personer i organisationen tar del av varandras kultur och skapar nytt (Lahdenperä, 2008, s.29).

Lahdenperä (2008) menar att det centrala i den interkulturella organisationen är kommunikation och det är viktigt att konflikter ses som en del av utvecklingen.

2.10 Perspektiv på interkulturell pedagogisk kompetens

Den interkulturella pedagogiska kompetensen handlar främst om hur kulturella interaktioner sker, alltså hur en person interagerar med andra kulturer. Lorentz (2018) menar att vikten med en sådan kompetens är att genom utökad förståelse kan personer hantera och lösa problemsituationer som sker när olika människor kommunicerar. Den interkulturell pedagogiska kompetensen kan översiktligt ses utifrån olika perspektiv enligt Lorentz (2018, s.116-117):

- Det *individuella* perspektivet som handlar om hur individen förhåller sig till andra människor och mer specifikt till andra människor som anses vara annorlunda.
- Det *pedagogiska* perspektivet som handlar om tillvägagångssättet för att få kunskap av andra personer för att på så sätt kunna komma överens, trots likheter eller skillnader. Lorentz menar att ur ett pedagogiskt skolperspektiv handlar det om att lära sig om ”elevernas och skolans roll, och plats och betydelse i vårt samhälle” (2018, s.117).
- Det *psykologiska* perspektivet som enligt Lorentz är ”kompetensen om att vi människor inte bara handlar rationellt och förnuftigt, utan främst med våra känslor och att kommunikation handlar mycket om identifikation och överföring av värden och bedömningar” (2018, s.117). Han anser att det är väldigt viktigt eftersom vi träffar fler främlingar idag som är personer som är från olika delar av världen.

Kunskap om den interkulturella pedagogiska kompetensen är viktigt för att förstå vilka egenskaper en person bör ha för att kunna ha ett interkulturellt synsätt samt implementera det i praktiken som i till exempel skolan. De kompetenserna som krävs för att uppnå en interkulturell pedagogisk kompetens kan enligt Lorentz (2018, ss.121 -123) delas in i tre huvudsakliga kompetenser:

- Den *kommunikativa* kompetensen handlar om hur vi kommunicerar med andra personer. Lorentz menar att kompetensen inte enbart uppnås via talandet av olika språk men istället om hur kommunikationen ”kommer till stånd, ser ut och artar sig i olika situationer” (2018, s.122). En annan viktig del av den kommunikativa kompetensen som Lorentz nämner är att man har en förståelse om skillnaden i sättet att kommunicera det vill säga strukturen, i olika kulturer (2018, s.122).
- Den *sociala* kompetensen handlar om relationer som man har mellan sig själv och andra samt samhället. En annan del av kompetensen är att ha en förståelse för hur bland annat identitet och etnicitet har påverkats av samhället, samt hur psykologiska faktorer formar oss som människor till exempel uppväxt och miljö (2018, s.122).

- Den *medborgerliga* kompetensen handlar om kunskapen och utövandet av demokratiska rättigheter samt att hålla detta levande. Lorentz beskriver det som ”ett regelverk om hur vi på ett demokratiskt sätt ska kunna leva tillsammans i vårt samhälle” (2018, s123).

Den kommunikativa, sociala och medborgerliga kompetensen är tre delar som är viktiga för den interkulturella pedagogiska kompetensen, enligt Lorentz (2018). De olika kompetenserna är inte separata delar, de påverkar varandra och är beroende av varandra. Lorentz menar att vägen till att bli interkulturellt pedagogiskt kompetent kortfattat kan beskrivas som ”från kulturförnekande till kulturbejakande.” (2018, s.124). Han menar att det är annorlunda idag jämfört med 80-talets idé om att erhålla den kompetensen. Idag handlar kompetensen även om kunskap om hur vi kan samexistera med personer med olika kulturer och bakgrunder (2018, s.125). Den interkulturella pedagogiska kompetensen leder också till ett mer etnorelativt synsätt än motsatsen som är ett etnocentriskt synsätt. Lorentz nämner att den interkulturella pedagogiska kompetensen är viktig för arbetet med hanteringen av konflikter och lösningen av problem som till exempel diskriminering och dold rasism (2018, ss.127-128). Detta är ytterst relevant eftersom vi lever i ett mångkulturellt samhälle med personer med olika kulturella bakgrunder.

Lärarnas tillvägagångsätt för att hantera de religiösa utmaningarna kommer att analyseras utifrån de tre interkulturella pedagogiska kompetenserna; den kommunikativa, sociala och medborgerliga kompetensen, för att kunna diskutera till vilken grad lärarnas hantering stämmer överens med det interkulturella perspektivet.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka idrottslärare på gymnasienivå, som arbetar på olika skolor lokaliserade i områden med varierande grad av kulturell mångfald, gällande deras erfarenheter kring religiösa utmaningar inom ämnet idrott- och hälsa.

Frågeställningar:

- Vilka religiösa utmaningar upplever lärarna existerar, i relation till ämnet idrott och hälsa?
- Hur hanteras dessa religiösa utmaningar?
- Vilka kompetenser anser lärarna vara viktigt vid hanterandet av utmaningar som kan uppstå, och hur kan man se på det utifrån det interkulturella perspektivet?

4. Metod

I studien används en kvalitativ metod som betyder att man använder sig av riktiga människor och fokuserar på meningen av det man får ta del av samt ser det utifrån olika perspektiv till exempel det sociala (Schensul, 2008). Denna undersökningen kommer att använda en semistrukturerad intervju som metod för att få svar på frågeställningarna. Lantz nämner att ”Det lättaste sättet att få information om hur en person uppfattar eller känner inför en företeelse som vi intresserar oss för, är att ställa frågor” (2013, s.13), varför intervju passar in för att besvara undersökningens frågor, alltså för att kunna fördjupa sig kring olika förhållningsätt från lärarnas synvinkel samt diskutera deras erfarenheter av religiösa utmaningar i ämnet idrott och hälsa.

För att intervjuerna ska vara lyckade krävs det att veta hur man intervjuar och får fram information från andra personer. Enligt Kvale och Brinkmann är intervjuforskningen ”...ett hantverk som, om det utförs väl, kan bli en konst.” (2014, s.32). Detta betyder att den som intervjuar kan förbättra intervjuandet på olika sätt. Planering och följandet av modeller är ett sätt förbereda sig inför intervjutillfället, därför intervjuades det enligt trattmodellen som nämns av Kylén (2004). Modellen användes som en struktur att hålla sig till under intervjun. Inledningsvis var de frågor som ställes allmänt öppna som under intervjun blev mer specifika kring frågeställningen. Förberedelser som en intervjuguide gjordes inför intervjun, det vill säga ett papper med frågor som är relevanta för att få fram information som svarar på undersökningens frågeställningar. Frågorna som ställdes förhöll sig till det interkulturella perspektivet. Det betyder att frågorna försökte få fram information om organisationens eller lärarens interkulturella arbetssätt gällande religion inom ämnet idrott och hälsa.

På grund av Covid-19 pandemin var intervju fysiskt ansikte mot ansikte svårt att utföra, därför genomfördes intervjuer online via videokonferenssamtal med hjälp av programmen Zoom och Google Meet. Intervjuerna spelades in via programmet och transkriberades för att analyseras och diskuteras.

4.1 Urval

Urvalet i undersökningen var ett målmedvetet/strategiskt urval (purposive sampling), vilket betyder att urvalet valdes efter vilka som anses bidra med bäst information och kunskap kring ämnesområden och mer specifikt frågeställningarna (Denscombe, 2010). Frågeställningarna

kring idrottslärares hantering av religiösa utmaningar leder då till två kriterier: yrke (idrottslärare i gymnasiet) och geografiskt/demografiskt område (graden av kulturell och religiös mångfald i kommuner inom Stockholms län). 24 lärare kontaktades och 4 lärare intervjuades. En lärare arbetade i en kommun med hög grad av mångfald, två lärare (som arbetade inom samma skola) arbetade inom en kommun med genomsnittlig mångfald för Stockholms län, och en lärare arbetade inom en kommun med under genomsnittlig mångfald för länet. Alla lärare hade en lärarutbildning och har en arbetserfarenhet inom skolan mellan 8 – 32 år (8 år, 9 år, 19 år, 32år).

4.2 Genomförande

Trattmodellen som nämns av Kylén (2004) användes som en struktur för hur intervjun skulle genomföras. Strukturen liknar en tratt eftersom man börjar med breda och generella frågor kring frågeställningen och blir sedan allt mer avgränsad till de specifika frågorna som undersökningen berör. Modellen består utav 6 delar enligt Kylén (2004, s.31): öppning, fri berättelse, precisering, kontroll, information och avslutning. Kortfattat kan modellen beskrivas som en introduktion av studiens syfte och användning av material, och sedan generella frågor till mer specifika frågor, kontrollfrågor och slutligen sammanfattning av intervjun och ett avslut.

Materialet som användes under undersökningen var en dator med program för att kunna ha videosamtal med intervjupersonerna. Programmet som användes heter Zoom och har en funktion som tillåter att man kan spela in samtalet. Telefon användes som reserv vid inspelning av samtalet. Inför intervjun gjordes förberedelser som till exempel en intervjuguide för att underlätta ställandet av frågor och för att intervjun ska ha en tydlig struktur. Inspelningen spelades upp för en funktion i Microsoft Word som dikterar vad som sägs. Denna funktion kunde göra fel ibland men eftersom det dubbelkollades så rättades alla fel.

4.3 Databearbetning:

Vid analysen användes de transkriberade intervjuerna som rådata. Transkriberingen skedde genom att inspelningen lyssnades på och skrevs ner. Inspelningen lyssnades på flera gånger för att säkerställa att korrekt transkribering har gjorts. Analysmetoden som användes var en innehållsanalys för att få fram information om de olika intervjuerna som sedan bidrog med

svar på de olika frågeställningarna om religiösa utmaningar, lärarnas anpassning och hanteringen av dessa utmaningar samt lärarnas interkulturella pedagogiska kompetens.

Enligt Julien är en innehållsanalys ett sätt att ”identifiera mönster och relationen mellan variabler eller teman” (2008, s.2, egen översättning). Innehållet, som till exempel ord analyserades för att hitta mönster mellan lärarnas svar för att se om det fanns likheter eller om det fanns något annat mönster. Detta bidrog också med information om tydliga teman eller kategorier som fanns i intervjuerna. Utifrån frågeställningar, teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning analyserades teman och kategorier och sedan identifierades djupare och mer relevant innehåll. Denscombe (2010) menar att styrkan med innehållsanalys är att den kvantifierar, alltså att den mäter innehållet av en text (i detta fall intervjutranskriptioner), genom att använda sig utav en metod som är tydlig och kan repeteras av andra.

Tillvägagångssättet var tydligt och kunde mäta och hitta ord, meningar eller stycken som var relevanta för studiens frågeställningar. Exempel på kodade mönster som kunde bidra med information och som också finns i resultatet var:

Alex: ”undantagen är ju ofta vid *dans*, *simning* – det är väl där det märks. och andelen *muslimska* elever som upplever en *problematik* har ökat de senaste åren, senaste 4–5 åren.”

Robin: ”När det kommer till *simning* då kan de lite svår om man har *slöja* (muslimsk klädsel) ...”

Kodningen i detta fall är ord, meningar eller stycken som innehåller relevant information. När meningen eller stycket analyserades vidare kunde ord som *simning*, *dans*, *problematik*, *muslimska* och *slöja* koda eftersom det fanns ett mönster i de olika orden till exempel likheter som nämnandet av *simning*, eller liknande ämne som *slöja* och *muslimska* elever. Dessa olika mönster och likheter var även relevanta för att svara på frågeställningen.

4.4 Validitet och Reliabilitet

Validiteten och reliabilitet av undersökningen är viktigt att diskutera, alltså hur trovärdigt och pålitligt undersökningen har gjorts samt externa orsaker som kan påverka resultatet. Enligt Hastie & Hay kan man diskutera validitet och reliabilitet utifrån fyra aspekter (2012, ss.87–88):

- Credibility - Trovärdighet – Detta handlar om till vilken grad insamlad data kan användas som resultat, det vill säga ge en rättvis bild av sammanhanget. Hastie och Hay (2012) nämner att hotet mot trovärdigheten är partiskhet och forskarens påverkan, trots att en rimlig nivå av partiskhet alltid finns hos forskaren.
- Dependability - Pålitlighet – Beskrivandet om sammanhanget av när undersökningen gjordes. Detta kan handla om förhållningsättet till undersökningen det vill säga ifall rätt metod användes vid insamlingen samt om metoden genomfördes på korrekt sätt, och hur dessa påverkade resultatet.
- Transferability - Överförbarhet – Till vilken grad resultatet kan användas i andra sammanhang, det vill säga ifall man kan applicera resultatet för att diskutera andra sammanhang som till exempel andra delar av Sverige.
- Confirmability - Bekräftelsebarhet – Detta handlar om transparensen av tillvägagångssätt och resultat för att resultatet ska kunna bekräftas av andra utomstående personer.

Studiens resultat kan påverkas utav forskarens partiskhet men en rimlig nivå påverkan av forskaren finns alltid eftersom forskaren omedvetet kan ha förutfattade meningar om hur det ser ut eller bör se ut. Trovärdigheten av studien finner man genom att andra än forskaren får läsa tillvägagångssättet i metoden och ta del av resultatet av intervjun via uttalanden från intervjupersonerna. Resultatet stöds tydligt av vad informanterna säger i förhållande till frågorna som ställs som finns i intervjuguiden (se bilaga 2). Pilotintervjuer med lärarstudenter genomfördes för att säkerställa att frågorna i intervjuguiden var relevanta till syfte och mål men också tydliga för intervjupersonerna under intervjuerna. Det som även kan säkerställa att resultatet är trovärdigt är tidigare studier som till större del har liknande upptäckelser som denna studie. Transparensen av metod och genomförande är relativt hög för en kvalitativ studie, och samma slags studie skulle kunna genomföras av andra personer och bekräftas.

Intervjupersonerna får även ta del av transkriberingen av den egna intervjun vid förfrågan, för att genomförandet ska vara transparent. Överförbarheten av studien och användningen vid andra sammanhang är möjlig eftersom urvalet av studien inte är sällsynt, alltså att det går att finna andra idrottslärare i olika kommuner med varierande grad av kulturell mångfald. Detta betyder att resultatet kan appliceras i andra delar av Sverige, däremot skulle en mer omfattande studie säkerställa detta.

4.5 Etiska överväganden:

De olika etiska överväganden som gjordes inför undersökningen baserades på olika krav och rekommendationer som forskare ska hålla sig till som nämns i Vetenskapsrådets (2002) ”Forskningsetiska principer”. Lärarna blev informerade innan intervjun via mail och genom upprepning innan intervjun genomfördes om de principer och krav som följs som deras rättigheter till exempel konfidentialitet. Samtliga krav tillgodosågs. Detta är de krav som nämns (2002, ss. 7–14):

- Informationskravet

Informationskravet betyder att deltagarna som lämnar uppgifter det vill säga intervjupersonerna skall informeras utav forskaren gällande villkoren för deltagandet och syftet med studien samt annan relevant information som kan påverka deltagandet. Deltagarna ska informeras att det är frivilligt och att det kan avbryta medverkan när som helst.

- Samtyckeskravet

Samtyckeskravet betyder att forskaren behöver ha undersökningsdeltagarnas samtycke. Detta betyder att deltagare accepterar alla villkor och vill delta frivilligt. Deltagarna är också medvetna att de kan avsluta ditt deltagande utan att behöva oroa sig för negativa konsekvenser samt delta eller inte medverka utan påverkan.

- Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet betyder att forskarna som får ta del av känsliga uppgifter om olika personer bör underteckna tystnadsplikt kring känsliga uppgifter. Uppgifter om personer som kan identifieras ska bevaras på ett sätt som gör det nästan omöjligt för andra personer att få tag på.

- Nyttjandekravet

Nyttjandekrav betyder att all information som samlas undersökningen skall endast användas för undersökningen och får inte användas för andra syften. Personuppgifter får inte användas för att ta beslut om deltagare exempelvis för att hjälpa eller påverka utanför undersökningen, ifall deltagare inte ger tillstånd.

5. Resultat

Vid presentation av resultat kommer intervjupersonerna citeras och för att lärarna ska vara anonyma har jag valt att använda mig av pseudonymer, alltså oäkta namn som hjälper med att hänga med vem som citeras i resultatdelen utan att avslöja deltagarnas identitet. Namnen är unisex och valdes även för att lärarna inte ska identifiera varandra eftersom två av lärarna arbetar som kollegor.

Under resultatdelen kommer frågeställningarna att besvaras med hjälp av citat från lärarnas intervjuer gällande relevanta ämnen och mönster som funnits med hjälp av innehållsanalysen. I den första delen av resultatdelen presenteras de religiösa utmaningarna som fanns i idrottsundervisningen och hur dessa hanterades av lärarna. Därefter kommer det i andra delen presenteras hur lärarnas tillvägagångsätt ser ut i förhållande till den interkulturella pedagogiska kompetensen.

5.1 Religiösa utmaningar och hantering:

En stor del utav de religiösa utmaningarna var baserade på interaktionen mellan flickor och pojkar. Detta framkom under olika utmaningar som till exempel simning eller dans. Nedan kan vi se exempel på lärare som beskriver hur olika aspekter av detta framkommer under undervisningen, det kan vara allt mellan beröring av motsatt kön, ha lektion tillsammans under olika situationer eller att helt och hållet inte kunna idrotta med annat kön. Det som också framkommer utifrån lärarnas uttalanden är att det oftast handlar om flickor som ser ett hinder. Dessa är lärarnas uttalanden av dessa utmaningar:

Lowe: ”... det är så många som hänvisar till att man *inte kan idrotta tillsammans med killar i samband med bad* och kanske också även är ibland med *dans*. Inte lika ofta med *dans* men det förekommer.”

Robin: ”Vi har haft olika utmaningar, dels med *klädsel* men också med *beröring*, men jag vill inte säga att det alltid har med den religiösa aspekten att göra, det kan vara någon form av fobi eller att inte gilla fysisk kontakt, som sagt kan det vara på grund av olika aspekter.”

Alex: ”...att man *inte kan vara tillsammans med män överhuvudtaget* och då kan det ju bli jättesvårt”.

Hantering av hindret som upplevs gällande interaktionen mellan könen är att till exempel kunna ha en könssegregerad undervisning permanent, inte bara under enskilda situationer, dock menar man att få till en sådan undervisning skulle vara väldigt svårt. Läraren beskrev hanteringen utav denna utmaning som:

Alex: ” Vi har ju haft möjlighet att ha idrott i liten grupp o sådär, jag har ju haft det förut om det fanns behov...Jag tror att det är svårt att man har helt, *att bara vara med kvinnor* under en viss tid då hallen är tom. Det skulle vara svårt att få till.”

Det som blir tydligt av lärarnas beskrivningar om de religiösa utmaningar som förekommer i idrott och hälsa, är att det oftast handlar om religiösa flickor som upplever hinder eller utmaningar med att delta i undervisningen, i jämförelse med pojkar. Lärarna beskriver det som:

Lowe: ”det är *främst på tjejsidan* som problematiken uppstår. – *killarna de har ju inga större problem* utan dom kanske äger världen lite väl mycket och kan vara lite mer nedtryckande, stämmer inte riktigt med vara religionen säger, i uppförande alla gånger.”

Alex: (gällande om flickor blir mer påverkade av religiösa hinder än killar) ”Där känner jag känner absolut att *tjejer* blir”

Sam: ”Jag kan tänka mig att det är *flickor*, att det är *flickor* som kommer och säger att dom inte kan vara med på grund av *religiösa skäl*.”

Det som framkommer i lärarnas utsagor är att pojkar inte blir påverkade av religion i samma grad som flickor blir. Orsaken till detta kan diskuteras, ett exempel som lärarna tar upp i förhållande till varför kvinnor blir mer påverkade kan vara religiös klädkod, detta är också något som också blir tydligt under simundervisningen.

5.2 Simning

Den vanligast förekommande utmaningen för religiösa elever som lärarna nämner är simundervisningen. Lärarna menar att religiösa elever och då främst muslimska flickor finner det svårt att simma då det kräver nakenhet men också interaktion med det motsatta könet.

Graden av nakenheten som kan förekomma och efterfrågas påverkar då främst muslimska religiösa flickor som har slöja. Utmaningen som framkommer relaterat till det motsatta könet är att flickor inte vill ha undervisningen tillsammans med det motsatta könet på grund av religiösa skäl men att det även kan vara något som föräldrar bestämmer för eleven. Vid frågan om vanligt förekommande religiösa utmaningar svarade lärarna:

Sam: ”Jag vill inte säga problemen men då har jag haft elever, speciellt *flickor* som inte har velat *simma* eller delta i *simundervisning* på grund av att de *inte vill simma med och blandat ihop med killar* på grund av *religiösa skäl* eller att *familjer* kan säga jag vill inte att du ska *simma* tillsammans med killar å sånt där.”

Robin: ”När det kommer till *simning* då kan de lite svår om man har *slöja* (muslimsk klädsel) ...”

Alex: ”Det är ju *simningen* såklart men jag har inga problem, jag har varit tydlig med det, är man *muslim* så skaffar man *burkini*, ja mina elever har *burkini*, det har aldrig varit något problem.”

Lowe: ” undantagen är ju ofta vid *dans, simning* – det är väl där det märks. och andelen *muslimska* elever som upplever en *problematik* har ökat de senaste åren, senaste 4–5 åren”

Hanteringen av utmaningarna som förekommer under simundervisningen sker på olika sätt. Främst handlar det om skolans resurser för att anpassa undervisningen och ge alternativ till elever som uttrycker att de inte kan simma tillsammans med motsatt kön, men också för att det sätter krav på viss nivå av nakenhet. De anpassningar som lärare har gjort är att vid förutsättningar och resurser från skolan har man haft könssegregerad simundervisning i helklasser, eller i små grupper tillsammans med en kvinnlig lärare simmat vid en tid då färre män befinner sig i simhallen, dock var frånvaron av män eller att det skulle vara färre män inte garanterad på grund av att simhallar inte till samma utsträckning som förr erbjuder tider enbart för kvinnor. Gällande följandet av religiös klädkod, det vill säga för muslimska flickor som har slöja rekommenderar lärarna att köpa en burkini eller att simma i kläder som är av tyg och lämpliga att simma med. Burkini är en simdräkt som täcker delar av kroppen som behöver täckas enligt den islamiska klädkoden. Lärarna beskrev hanteringen på detta sätt:

Alex: ”är man muslim så skaffar man *burkini*, jaa mina elever *har burkini*, det har aldrig varit något problem. ”men jag tycker att det är jättejobbigt”, okej kom och *simma* med mig på onsdagar, som jag har möjlighet då att ha *simskola* så att vi kan ju *erbjuda alternativ* och sen är det *inte fritt från män under simningen...*”

Lowe: ”Vi har väldigt *svårt att erbjuda en tom bassäng på män* numera, det kunde vi göra tidigare men nu har man *förändrat öppethållandet i simhallen* så nu kan vi inte längre erbjuda men vi strävar efter att man *simmar i burkini o i byxor, t-shirt*”.

Lowe: ”den enda särbehandlingen är att dom *elever som inte får visa sig för män* de får köra med sin *burkini* o så *får de simma ihop med (namn på kvinnlig lärare)*, då de kan vara det *mindre manliga elever med det finns ändå män i området*”

Sam: ” rådfrågat med rektorn sagt om man kan *simundervisning separat, killar och tjejer* och då gick det. Då hade jag *separat, enskilda lektioner*.”

Lärarna är medvetna om de religiösa elevernas behov, vilket leder till att lärarna på olika sätt försöker arbeta med elever för att lösa hinder som kan uppstå. Hanteringen av hinder som framkommer under simundervisningen är genom att erbjuda alternativ som underlättar för elever. Det kan vara genom att föreslå elever med slöja att simma med alternativa kläder till exempel burkini, som kräver att eleven själv tar ansvar för att lösa hindret. Ett annat alternativ är att läraren vid behov tar ansvaret och håller i könssegregerade simlektioner eller lektioner under tillfällena med färre av det motsatta könet.

5.3 Dans

En annan utmaning som framkommer vid frågan kring religiösa utmaningar är dans. Man menar inte att det just är själva dansandet som är hindret som elever uttrycker men istället den fysiska kontakten med det motsatta könet vid till exempel, pardans. Det som också uttrycks som ett problem för vissa av de religiösa eleverna är dans till musik, då just musiken är det som hindrar eleven från att delta. Som tidigare nämnts verkar det vara interaktionen med det motsatta könet som anses vara den primära utmaningen för eleverna. Dessa är exempel på hur de olika lärarna nämnde utmaningarna med dans:

Sam: "...sen *dansen* då har det också varit samma fråga, som måste uppnå med viss kunskapsmål då har man *pardans*. Då vill dom inte *dansa, killar och tjejer*. Ibland har det varit att dom *vill dansa killar och tjejer tillsammans* men vissa har inte velat göra det."

Robin: "Det har funnits ett annat exempel, då det var *dans*. Och då det lite om *musiken* och så."

Alex: "*Dans, dans* är det då. Nu är det samma elev och vi har haft en *dansuppgift* och sa bara: (eleven) man får inte lyssna på *musik*."

Alex: "Jag tänkte på, *dansen* och utmaningar, det finns ju några *lite strikta* sådär som *inte vill hålla i någon man* och så, för det har jag haft ett par stycken".

Lowe: "det är så många som börjat hänvisa till att man *inte kan idrotta tillsammans med killar i samband med bad* och kanske också även är ibland med *dans*. Inte lika ofta med *dans* men det förekommer."

Hantering av utmaningen med *pardans* och den fysiska kontakten som de olika könen kan ha under dansen förklaras utav två lärare. Det man menar är att då elever inte vill dansa med motsatt kön så kan elever ges alternativet att dansa med någon av samma kön. Ifall eleven fortfarande känner att hen inte vill delta i dansundervisningen på grund av till exempel musiken, kan eleven få dansa hemma under en tid som passar. Nedan finner ni lärarnas beskrivningar av hanterandet:

Sam: "Då har jag gett alternativ då kan du *dansa med samma kön* då har det gått."

Alex: (gällande religiösa elever som inte vill hålla i hand med motsatt kön), "det går ju också att ordna, då *kör man tjej och tjej*."

Alex: (Gällande musik) "ja då får du på kvällen efter att ni äter, då *spelar du in din dans* och *skickar den till mig på kvällen* istället - så det går ju att lösa."

Det som framkommer utav lärarnas uttalanden om utmaningar vid danslektioner är att hanteringen inte är komplicerad eftersom eleverna får möjlighet att dansa tillsammans med andra elever av samma kön, eller att elever spelar in när de dansar hemma och skickar det till

läraren. Hanteringen av utmaningar under danslektionerna är relativt enkel att anordna som lärare, vilket underlättar för elever.

5.4 Fasta (Ramadan)

Den utmaning som kan upplevas på olika sätt, alltså från elevens perspektiv och lärarens perspektiv är när elever fastar, till exempel den muslimska fastan då man avhåller sig från mat och dryck från soluppgång till solnedgång, vilket kan vara en 19 timmars period eftersom fastan under senare år ligger under sommartid. Elever upplever och uttrycker då att de inte vill vara med på grund av trötthet och törst. Det lärarna uttrycker är att fastan inte bör vara ett skäl för att inte vara med helt och hållet, och att det finns elever som ibland använder religiösa skäl som en ursäkt för att inte vara med:

Lowe: ”Under *ramadan* så finns det en föreställning att man inte kan idrotta om man inte äter på dagen...”

Alex: ”Nu vet jag det är liksom *fasta* just nu och så. Det håller vi på med *varje år* men jag tycker inte att det är någonting ännu inget skäl till att inte vara med...”

Sam: ”Då tänker jag på *fastan* – jag har haft elever som *fastar* när man har gympa. Speciellt nu på senaste åren var ju vi träffades *vi under varmare tider*, då har dom sagt att dom inte *orkar* eller *inte är lika delaktiga* under gympan på grund av *trötthet och törst*.”

Hanteringen av denna utmaning är att lärarna då erbjuder alternativ som att vara delaktig men inte vara lika aktiv under lektionen. Läraren kan då visa förståelse för att eleven inte kommer prestera på samma sätt. Kravet som lärare sätter på eleverna är att de själva får känna efter om dom vill vara med men att de borde delta i den mån som är möjlig. Detta kan även bero på lärarnas erfarenhet av att flera elever tidigare har uttryckt trötthet och törst för att komma undan men sedan varit delaktiga som vanligt utan problem. Detta är hur lärare resonerar kring hanteringen av fastande elever:

Alex: ”jag tycker inte att det är skäl inte göra aktiviteter. Så anpassar man. det som allting annat ”jag har ont i fot, jag har ont i handen, i dag känner jag mig lite trött”, men *anpassa* – gå *en lugn promenad* istället för gå fort och så tycker jag att det ska vara. Jag vet inte

om det var rätt på frågan men just nu är det ett bra exempel då *många vill slinka undan känner jag.*”

Sam: ”till exempel och ”jag vill inte vara med idag på grund av att jag *fastar*” - jag *förstår dig*, idag skulle dom till exempel löpa. Så då sa jag ”jag förstår dig men istället för att löpa då kan du *köra Power walk ett varv i stället.*”

Lärarnas hantering av fastande elevers delaktighet är begränsad eftersom alternativet som kan erbjudas eleven är att vara mindre aktiv under lektionen. Det som framkommer är att elever ibland kan använda fastandet som en ursäkt för att inte vara med, vilket är varför lärarna försöker motivera eleverna till att vara delaktiga även om eleverna uttrycker trötthet och törst.

5.5 Lärarnas interkulturella pedagogiska kompetens:

Den interkulturella pedagogiska kompetensen som var en del av den teoretiska utgångspunkten består enligt Lorentz (2018) utav tre huvudsakliga kompetenser: den kommunikativa, sociala och medborgerliga kompetensen. Lärarnas interkulturella pedagogiska kompetens kommer att presenteras utifrån de tre kompetenserna samt utifrån etnocentrism och andrafiering.

5.6 Kommunikation, förståelse och kunskap

Det som framkom vid intervjuerna kring hur lärare går tillväga för att anpassa undervisningen eller hantera religiösa utmaningar som elever uttrycker är att det var viktigt att kunna kommunicera med eleven, samt att visa förståelse för elevens hinder och religiösa bakgrund. Det som då också blir viktigt är relationen till eleverna, som förbättras vid god kommunikationsförmåga samt att elever känner att läraren visar förståelse. Dessa är några exempel på hur de olika lärarna uttryckte sig kring vikten av kommunikation och förståelse:

Lowe: ”Jag brukar *fråga elever* hur dom vill lösa det. De har ofta *erfarenheter på grundskolan*, där man kan ha *löst det på vis*, så *funkar den lösningen* för enligt våra sätt att arbeta så är det fine för oss...”

Sam: ”...då visar jag alltid först *att jag lyssnar*. Det är viktigt att *man lyssnar* och att *elever ser att du lyssnar*, och i och med att *du lyssnar* och försöker *förstå elever* och när elever fattar att *du förstår eleven* då går det lättare ...”

Robin: ”Samtidigt som vi har en väldigt *bra relation med eleverna*, så dom själva känner ju att *de kan komma och prata med oss och förklara för oss* och att *det inte känns jobbigt* för dom att *förklara...*”

Alex: ”Jag tycker är viktigt att ha *ledaregenskaper*, helt klart, sen får man inte glömma den här ”*bry sig om*” – *sidan...*”

Utifrån den kommunikativa och sociala kompetensen kan man se att alla lärarna besitter kompetenserna, dock på olika sätt. Lärarna uttrycker att kommunikationen och relationen mellan lärare och elev är viktig för att kunna hantera utmaningar som framkommer.

Tillsammans med en god kommunikation, menar man att lärare bör visa förståelse för eleven genom att visa att man lyssnar på och respekterar vad elever har att säga. När lärare lyssnar så menar man att det underlättar för att förstå hur man som lärare behöver anpassa undervisningen efter elevens behov, eftersom elever själva erbjuder en lösning.

Bland de faktorer som påverkar hanteringen av de olika utmaningarna är kunskap. Detta kan vara generell kunskap om olika kulturer som finns i samhället och specifik kunskap om hur man ska anpassa undervisningen efter elevers religiösa hinder. Utan kunskap om vad själva utmaningen är, blir det svårt att anpassa sig efter den. Vid diskussionen kring hur lärarna fått kunskap om hur de ska hantera utmaningarna framkom det bland annat att kunskapens källa inte var högskoleutbildningen, utan istället egna erfarenheter, det vill säga egna som observationer eller eget initiativ. Lärarna uttryckte olika sätt för att bli mer kunnig, vilket var att kontakta föräldrar, läsa på själv eller lära sig utav elever. Lärarna uttryckte sig på dessa sätt:

Robin: ”Ibland har vi *tagit kontakt med föräldrar* för att få en närmare inblick på situationer, och *självklart varit pålästa då, man får läsa på lite hemma* om man inte har *kunskapen.*”

Robin: ”Framförallt handlar det om *respekten* då att man ifrågasätter eftersom skolan är ett område där du är för att lära dig, och det är inte bara eleverna som ska lära sig även lärare. *Vi lär oss varje dag, nya utmaningar och erfarenheter* som vi har för att tackla de utmaningar som kommer.”

Sam: ”Först och främst måste man *vara påläst* för när man är lärare träffar man tusen olika *elever med tusen olika bakgrunder. religiös bakgrund, sociokulturella bakgrund* så som lärare måste man *vara påläst man måste veta hur olika kulturer och hur olika religioner fungerar* för att senare få bättre *förståelse för elever.*”

Lowe: ”Man har *lärt som vad som fungerar*, den här *praktiska vetenskapen*, liksom *det här funkar i de här grupperna och det här funkar i de grupperna* och sen får man anpassa sig allteftersom.”

Om man ser på lärarnas kunskaper utifrån den medborgerliga kompetensen, kan man se att den kommer till uttryck i form av lärarnas villighet att på egen hand lära sig och sedan anpassa undervisningen efter elevers olika behov. Lärarnas ambition att inkludera alla elever kan relateras till upprätthållandet av de demokratiska rättigheterna som till exempel att få en likvärdig undervisning. Det är tydligt att lärarna strävar mot att anpassa undervisningen för alla med den kunskap som de har, samt att de försöker att söka ny kunskap om hur utmaningar kan hanteras på ett bättre och effektivare sätt.

5.7 Andrafrisering och etnocentrism vid diskussion om anpassningens gränser:

Trots interkulturella pedagogiska kompetenser framkommer även aspekter av andrafrisering och etnocentrism i diskussionen kring graden av anpassning som lärarna är villig att göra. Religiösa utmaningar eller hinder som lärarna ibland tycker är extrema, det vill säga för strikta eller för radikala kan anses vara för mycket för att visa förståelse för eller anpassa undervisningen efter. Det som lärarna då uttrycker är att elever behöver anpassa sin religiositet efter hur samhället ser ut idag. Detta kunde uttryckas på detta sätt:

Lowe: (gällande problem med simning) ”...så jag tycker att man bör tänka igenom vad som är *praktiskt idag vad som var praktiskt när olika religiösa styrdokument* författades, *vissa grejer är jättepraktiska för 2000 år sedan vissa väldigt opraktiska tvåtusen år senare* - jag tror att *det de allra flesta vill fungera i samhället* - man försöker hjälpa dem att hitta möjligheter.”

Sam: ”Det är så här det funkar i Sverige, *man måste anpassa sig*. Man måste klara av simningen, då måste man *upplysa föräldrarna*, genom att säga ”simning är viktigt, ditt barn måste delta på simundervisningen”, sen finns *det radikala föräldrar* som säger ”nej, absolut inte” och då ska man tänka på elevens bästa. Eleven måste få godkänt och

måste lära sig simma för att vi bor där det är vatten överallt och om man inte kan simma finns det chans att drunkna.”

Dessa uttryck kan tolkas som etnocentriska och andrafierande då man värderar elevers religion/kultur i förhållande till den egna kulturen och samhällets normer. Kravet att personer med annan religion eller kultur ska anpassa eller förändra en del av sin identitet för att det inte riktigt passar in i det svenska samhället är etnocentrisk eftersom man anser den egna kulturen bättre och att andra bör anpassa sig efter den.

6. Diskussion

Syftet med undersökningen var att undersöka de religiösa utmaningar som framkommer under idrott och hälsa undervisningen, samt hur dessa hanteras av lärare. Lärarnas pedagogiska tillvägagångsätt undersöks även utifrån ett interkulturellt perspektiv. Det som framkommer av intervjuerna är att det finns flera utmaningar i skolan idag som påverkar religiösa elever.

De religiösa utmaningarna i ämnet idrott och hälsa som lärare upplever var oftast relaterade till interaktionen mellan de olika könen, speciellt inom olika undervisningssituationer som till exempel simning och dans. Den grupp som blir påverkad av religion i ämnet idrott och hälsa var i större utsträckning muslimska elever, och mer specifikt muslimska flickor. Detta är något som framkommer i alla nämnda tidigare studier. Robinsons (2018) meta-analys av flera studier visar att majoriteten fokuserar på muslimska elever och att flickor är de som blir påverkade mest. Behovet av en könssegregerad undervisning är något som framkommer under resultatet samt utav tidigare forskning (McInerney et al. 2000; Walseth, 2015; Benn & Pfister, 2013). Detta anser lärarna vara problematiskt eftersom det anses vara svårt att anpassa sig och bristen på resurser och tid gör lärarna mindre villiga att acceptera eller tillämpa könssegregerad undervisning. Istället är det tydligt att lärarna väljer att anpassa undervisningen främst vid undervisningssituationer som skapar störst hinder för religiösa elever som till exempel simning och dans. Lärarna erbjöd olika alternativ för eleverna som till exempel alternativa simkläder eller speciella tider, samt i ett fall könssegregerad simundervisning. Gällande dansen fick elever dansa med samma kön eller möjlighet att dansa hemma och spela in och skicka till läraren. Fastandet under den islamiska månaden Ramadan är något som också kom upp under diskussionen kring utmaningar, dock var det enligt lärarna inte mycket som de kunde göra. Elever fick välja om de ville vara med och eventuellt vara mindre aktiva.

Utifrån det interkulturella perspektivet kan man se att lärarna och skolorna identifierat elevers religiösa utmaningar och att skolorna och lärarna har olika tillvägagångsätt för att hantera dessa utmaningar. Dock kan skolor med mer resurser eller om behovet är tillräckligt stort anpassa undervisningen på ett mer effektivt sätt som underlättar för religiösa elever.

Om man ser på skolornas och lärarnas arbete utifrån de olika organisationskulturerna som Lahdenperä (2008) nämner som till exempel mono-, multi- och interkulturella organisationer, så spelade det inte någon större roll vid hanterandet av religiösa utmaningar eftersom alla skolor trots skillnad i kulturell mångfald var medvetna om elevers behov och villiga att

anpassa undervisningen. Det som kunde skilja sig mellan skolorna är hur stort behov som fanns, vilket ledde till skillnader i tillvägagångsätt och anpassning. Detta beror även på lärarens grad av vilja till att anpassa undervisningen utifrån religiösa aspekter.

Lärarnas interkulturella pedagogiska kompetens var en viktig del av deras hanterande av de olika religiösa utmaningar som elever uttryckte. I enlighet med Lorentz (2018) definition om vad som anses vara interkulturell pedagogisk kompetent, det vill säga att ha den kommunikativa, sociala och medborgerliga kompetensen, så uttryckte lärarna att kommunikation och förståelse samt kunskap var nyckeln vid hanteringen av olika hinder eller problem som kunde uppstå under undervisningen. Alla lärare var interkulturellt pedagogiskt kompetenta men vissa spår av etnocentrism och andrafiering framkom. Trots att lärarna tog initiativet att kommunicera, läsa om och hantera de olika religiösa utmaningarna genom att ge alternativa eller egna anpassningar var alla grader av anpassning inte något som sågs positivt. Det som framkom kunde vara etnocentriska och andrafierande uttalanden som menade att religiösa elever och deras föräldrar borde anpassa sig efter det svenska samhället och inte borde vara så ”radikala” eller ”strikt”. Elmeroth menar att etnocentrism är en ”universell företeelse” och att det är svårt att se på världen på ett annat sätt än sitt eget, när ens egen kultur är normen i samhället (2008, s.30). Baserat på några av lärarnas uttryck kan man tolka att eleverna och deras föräldrar då blir ”de Andra” med fel värderingar och som borde anpassa sig efter de normer som finns i Sverige, till exempel att praktisera sin religion mer sekulärt då man tror på Gud men inte är aktivt delaktig i religiösa ritualer (Willander, 2019). Som tidigare nämnts kring paradoxen av läroplanen, så menar Sawyer och Kamali (2006) att etnocentriska synsätt och normer reproduceras i skolan som andrafierar elever. Det är då tyvärr inte så ovanligt utifrån detta att lärare medvetet eller omedvetet följer detta tankesätt när de möts av för stora skillnader i ideologi, kultur eller religion, som då blir svårt att begripa eller vara öppen inför och acceptera.

Sammanfattningsvis kan man dra slutsatsen av resultatet att de svenska skolorna har kommit en bra bit i anpassningen vad gäller religiösa utmaningar, dock finns det begränsningar i de anpassningar som skolan samt lärare kan och är villiga att göra. Detta beror på flera orsaker som till exempel resurser, uppskattningen av behovet för anpassning samt grad av interkulturalitet, det vill säga från interkulturell pedagogisk kompetent till helt etnocentrisk.

6.1 Metoddiskussion:

Metoden som användes för att få fram information kring frågeställningen var intervju. Validiteten av studien kan diskuteras utifrån om datainsamlingen gjordes på ett korrekt sätt och om insamlade data är relevant för undersökningen. Jag anser att den kvalitativa metoden var rätt val av metod eftersom ett alternativt tillvägagångssätt var att använda sig av enkäter som skickas ut till skolor för att få enkla svar på frågor. Jag anser inte att det skulle ge lika värdefull information kring kompetens samt lärares tankar kring anpassning och utmaning som intervjuer gjorde eftersom intervjuerna fördjupade sig i deras tankar och erfarenheter. Detta betyder dock att det finns en större utrymme för egna tolkningar och att forskarens påverkan på studien inte riktigt kan bortses ifrån eftersom det inte till 100 procent kan återskapas. Svaren som lärarna ger påverkas även av hur jag som forskare ställer frågor och hur tydlig jag var med frågorna, det vill säga om informanterna verkligen har förstått vad som efterfrågas. Det som även skulle kunna bidra med mer information om religiösa utmaningar är att fler lärare intervjuas, vilket leder till en större variation av svar som kan analyseras och jämföras. Det vara bara fyra lärare som kunde intervjuas, vilket ger ett resultat kring ett visst område men större variation ger mer säkerhet.

6.2 Vidare forskning:

Inom området religiösa utmaningar och idrott och hälsa har inte många svenska omfattande studier gjorts trots att det påverkar många elever. Det som skulle vara intressant att forska vidare på är hur hanteringen av religiös mångfald hanteras i skolor utanför svenska storstäder. Det skulle även vara intressant att undersöka elevers syn på de religiösa utmaningar som finns och hur de själva anser att man borde gå tillväga för att hantera dem.

7. Referenser:

- Benn, T., & Pfister, G. (2013). Meeting needs of Muslim girls in school sport: Case studies exploring cultural and religious diversity [Elektronisk resurs]. *European Journal of Sport Science*, 13(5), 567-574. DOI: 10.1080/17461391.2012.757808
- Börjesson, L. (2018) *Mångfald och segregation i Sverige* [Elektronisk resurs]. Hyresgästföreningen. Hämtad från: <https://www.hyresgastforeningen.se/globalassets/faktabanken/rapporter/2018/mangfald-och-segregation-i-sverige.pdf>
- Denscombe, M. (2010). *The good research guide* [Elektronisk resurs] for small-scale social research projects. (4th ed.) Maidenhead: Open University Press. URL: <https://www-dawsonera-com.till.biblextern.sh.se/abstract/9780335241408>
- Elliott, D., & Hoyle, K. (2014). An examination of barriers to physical education for Christian and Muslim girls attending comprehensive secondary schools in the UK [Elektronisk resurs]. *European Physical Education Review*, 20(3), 349-366. DOI: 10.1177/1356336X14534358
- Elmeroth, E. (2008). *Etnisk maktordning i skola och samhälle* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Hastie, P. & Hay, P. (2012), I Armour, K.M. & MacDonald, D. (red.). *Research methods in physical education and youth sport*. [Elektronisk resurs]. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge. pp 79-94. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203807170>
- Julien, H. (2008) Content analysis. I Given, L,M (red.) *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods* [Elektronisk resurs]. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. pp, 121-122. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412963909.n65>
- Kassielias Wiltgren, L. (2016). *Etnicitet som resurs i skolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Kylén, J. (2004). *Att få svar: intervju, enkät, observation*. (1. uppl.) Stockholm: Bonnier utbildning
- Lahdenperä, P. (2008). *Interkulturellt ledarskap: Förändring i mångfald* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. (3., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

- Lorentz, H. (2018). *Interkulturell pedagogisk kompetens: Integration i dagens skola* (Upplaga 2.. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Mcinerney, D., Davidson, N., Suliman, R., & Tremayne, B. (2000). Personal Development, Health and Physical Education in Context: Muslim and Catholic Perspectives [Elektronisk resurs]. *Australian Journal of Education*, 44(1), 26-42. DOI: 10.1177/000494410004400104
- Pew Research Center. (2017) *Europe's growing Muslim population* [Elektronisk resurs]. Washington: Pew Research Center. Hämtad från: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/appendix-a-methodology-europes-muslim-population/>
- Robinson, D. (2018). Religion as an other(ed) identity within physical education: A scoping review of relevant literature and suggestions for practice and inquiry [Elektronisk resurs]. *European Physical Education Review*, 25(2), 491-511. DOI: 10.1177/1356336X17747860
- Sawyer, L., & Kamali, Masoud. (2006). *Utbildningens dilemma demokratiska ideal och andrafierande praxis: Rapport* [Elektronisk resurs]. (Statens offentliga utredningar, 2006:40). Stockholm: Fritze. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/contentassets/38b1c68cac07410db29c65910627d9e6/utbildningens-dilemma---demokratiska-ideal-och-andrafierande-praxis-sou-200640>
- Schensul, J.J., Methods. I Given, L,M (red.) *The SAGE Encyclopedia of Qualitative - Research Methods*. [Elektronisk resurs] Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. pp, 522-526. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412963909.n268>
- Skolverket. (2011). *Läroplan för gymnasiet: Lgy 11* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Skolverket. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gyl1-for-gymnasieskolan>
- Statistiska Central Byrån (SCB), (2020) *Befolkningsstatistik i sammandrag 1960–2019*. [Elektronisk resurs] Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/befolkningsstatistik-i-sammandrag/#Fotnoter>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

- Walseth, K. (2015). Muslim girls' experiences in physical education in Norway: What role does religiosity play? [Elektronisk resurs]. *Sport, Education and Society*, 20(3), 304-322. DOI: 10.1080/13573322.2013.769946

- Willander, E. (2019). *Sveriges religiösa landskap* [Elektronisk resurs] samhörighet, tillhörighet och mångfald under 2000-talet. Stockholm: Myndigheten för stöd till trossamfund (SST).
https://www.myndighetenst.se/download/18.3907b1d0169055cec1fa7a49/1554715170878/sverigesreligiosalandskap_utskrift.pdf

8. BILAGOR

BILAGA 1 – Missivbrev

Hej!

Jag heter Taner Tanriverdi och studerar till att bli lärare inom ämnet Idrott och hälsa på Gymnastiska idrottshögskolan. Just nu skriver jag och mina kurskamrater våra examensarbeten, och jag har valt att skriva om religiösa utmaningar som finns i Idrott och hälsa undervisningen dvs. vilka religiösa utmaningar som finns och hur dessa hanteras. Jag skulle gärna vilja intervjua dig i cirka 30 min, för att få fram information kring min frågeställning. Intervjun kommer ske digitalt dvs. Google Meet/Hangout eller Zoom och vid en tid och datum som passar dig. Det är frivilligt och du kan välja att inte medverka vid vilken tidpunkt som helst.

Jag kommer att behöva spela in intervjuerna för att kunna analysera och få fram ett resultat till min undersökning. Inspelningen kommer inte att delas med någon och din identitet kommer att vara anonym vid presentationen av resultatet. Du kan även vid förfrågan ta del av inspelningen, transkriberingen och examensarbetet när det är klart.

Jag skulle verkligen uppskatta ifall du kunde höra av dig så snarast som möjligt ifall du vill eller inte vill delta i undersökningen. Jag vill helst genomföra intervjun innan den 15/5. Du kan nå mig via mail eller telefon om du har funderingar kring undersökningen.

Tack så mycket!

Mvh

Taner Tanriverdi, 070xxxxxx

Bilaga 2 - Intervjuguide

Bakgrund

- Hur länge har du arbetat som lärare? Hur länge har du arbetat på nuvarande skola?
- Vilken utbildning har du?
- Varför har du valt läraryrket?
- Vilka egna mål har du som lärare?
- Vilken egenskap anser du är viktigast att ha som lärare och varför?

Skolan /klassen

- Hur skulle du beskriva den religiösa mångfalden i klasserna?
- Vilka är vanligt förekommande hinder som elever uttrycker i relation till religion?
- Hur anpassas undervisningen elever med olika religiösa bakgrunder?
- Vilka utmaningar respektive möjligheter finns, vid anpassandet av religion?

Läraren

- Vilken roll anser du läraren har vid skapandet av förutsättningar för elever med religiösa bakgrunder?
- Vilka verktyg tycker du lärare är i behov av för att på ett mer effektivt sätt bemöta och hantera religiösa hinder?
- Tycker du att det finns tydliga riktlinjer för hur anpassningen av religiös mångfald bör ske? Tex. till vilken grad anpassningar bör ske?
- Hur mycket av hanterandet av religion anser du komma från utbildning respektive egna erfarenheter?

Övrigt

- Finns det något du vill tilläga? Har du funderingar kring något?

Bilaga 3 - Litteratursökning:

Syfte och frågeställningar:

Syftet med undersökningen är att analysera gymnasielärare från tre områden med olika procentuellt kulturell mångfald, om deras erfarenheter av religiösa utmaningar som uppstår när elevers religion och idrott och hälsa undervisningens innehåll krockar, samt hur lärare hanterar dessa utmaningar.

Frågeställningar:

- Hur hanteras religiösa utmaningar kan uppstå i ämnet idrott och hälsa?
- Hur uppfattar lärarna deras kompetens vid hanterandet av religiösa utmaningar i form av utbildning, erfarenhet, och i förhållande till interkulturalitet?

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
Religion – troende – religiös – kristendom - islam	<i>Religion – believer – religious – Christianity – Islam</i>
Idrott och hälsa- Sport – träning -	<i>Physical education, PE, sport, training,</i>
Interkulturell – Kulturell utbyte	<i>Physical activity - exercise</i> <i>Intercultural, culture exchange</i>

Var och hur har du sökt?

Databaser och andra källor	Sökkombination
Söderscholar (Södertörn högskolebibliotek):	<ul style="list-style-type: none">• Religion + idrott och hälsa• Religion physical education• Religious + sport• Islam + idrott + hälsa• Christianity + physical exercise• Interkulturalitet• Religion i skolan – religion in school• Andrafiering
GIH Bibliotek:	
Dawsonera:	
Google Scholar:	
SAGE Knowledge:	
Taylor & Francis:	

Kommentarer

Många av källorna som jag använd kommer från olika kombinationer av sökningar. Det kan vara svårt att få tag på svenska studier eftersom de flesta är avhandlingar, därför kan det vara bättre att söka på engelska. Robinsons metaanalys hjälper också till att hitta studier som är relevanta eftersom de kategoriserades efter land, metod, osv.